

SPRAWY RODZINNE – PYTANIA I ODPOWIEDZI

PYTANIE 1: Pozostaję z małżonkiem w separacji faktycznej od dwóch lat, jesteśmy skłócenii, nie mamy ze sobą kontaktu. Istnieje duże prawdopodobieństwo, że może wziąć kredyty zagrażający naszemu majątkowi wspólnemu. Co powinnam zrobić w takiej sytuacji?

ODPOWIEDŹ 1: W takiej sytuacji ratunkiem może okazać się instytucja **rozdzielności majątkowej z datą wsteczną**. Zgodnie z treścią art. 52 § 1 k.r.o. z ważnych powodów każdy z małżonków może żądać ustanowienia przez Sąd rozdzielnosci majątkowej. **Rozdzielność majątkowa powstaje z dniem oznaczonym w wyroku**, który ją ustanawia, przy czym w wyjątkowych wypadkach Sąd może ustanowić rozdzielnosc majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności, jeżeli małżonkowie żyli w rozłączeniu.

Skutek orzeczenia rozdzielnosci majątkowej z datą wsteczną, jest taki, że dłużnik będzie odpowiadał za swoje długi tylko ze swojego majątku osobistego oraz z udziału, jaki przypadł mu w majątku wspólnym po ustanowieniu rozdzielnosci majątkowej.

Ciężar wykazania ważnych powodów uzasadniających sądowe ustanowienie rozdzielnosci majątkowej małżeńskiej, spoczywa na stronie powodowej, zgodnie z treścią art. 6 k.c. Należy pamiętać, że sam strach przed tym, że małżonek podczas separacji mógłby zaciągać zobowiązania finansowe, nie być wystarczający do ustanowienia wspólności majątkowej, zwłaszcza z datą wsteczną

(por. wyrok Sądu Okręgowego w Łomży z dnia 1 lutego 2017 r., I Ca 423/16, Legalis 1576671).

Kiedy powstaje rozdzielnosc z datą wsteczną?

Rozdzielność majątkowa powstaje z dniem wskazanym w wyroku sądu. Jednak w wyjątkowych wypadkach sąd może ustanowić rozdzielnosc majątkową z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa, w szczególności jeżeli małżonkowie żyli w rozłączeniu

Do ustanowienia rozdzielnosci nie jest potrzebna zgoda drugiego małżonka, orzeczenie sąd może wydać nawet wbrew jego woli.

Ustanowienie przez sąd rozdzielnosci majątkowej między małżonkami, którzy pozostawali we wspólności ustawowej lub umownej, z dniem wcześniejszym niż dzień wytoczenia powództwa jest dopuszczalne w zasadzie tylko wtedy, gdy z powodu separacji faktycznej (życia w rozłączeniu) niemożliwe było już w tym dniu ich współdziałanie w zarządzie majątkiem wspólnym (Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 371/08).

Ustanowienie przez sąd rozdzielnosci majątkowej nie może następować z pokrzywdzeniem wierzycieli. Zdarza się bowiem często, że małżonkowie wnoszą do sądu pozew o ustanowienie rozdzielnosci majątkowej po to, by uniknąć egzekucji długów. Sąd w każdym wypadku będzie badał czy ważne powody uzasadniające ustanowienie przymusowej rozdzielnosci rzeczywiście istnieją.

Co to są „ważne powody”?

Zniesienie wspólności majątkowej małżeńskiej z datą wsteczną może nastąpić tylko wtedy, jeżeli istniały **ważne powody**, o jakich mowa w art. 52 KRIO.

Przez ważne powody należy najogólniej rozumieć takie okoliczności, które sprawiają, że wspólność majątkowa nie służy dobru drugiego z małżonków oraz dobru założonej przez małżonków rodziny.

Może to być np.: separacja, zgodnie z Wyrokiem SN z dnia 4 czerwca 2004 r., III CK 126/03); „Ważnym powodem do zniesienia wspólności majątkowej małżeńskiej jest separacja małżonków uniemożliwiająca im współdziałanie w zarządzie majątkiem wspólnym.”, ale pod warunkiem, że nie ma on charakteru przejściowego, lecz stanowi skutek trwałego rozkładu pożycia małżonków. Co oznacza, że nie każda postać separacji faktycznej małżonków jest ważnym powodem, ale tylko taka, która uniemożliwia im lub znacznie utrudnia współdziałanie w zarządzie ich majątkiem wspólnym, oraz taka, która w konkretnych okolicznościach faktycznych wywołuje stan pociągający za sobą naruszenie lub poważne zagrożenie interesu majątkowego jednego z małżonków a także rodziny. Sytuacja taka stwarza bowiem z reguły zagrożenie interesów majątkowych jednego lub nawet obojga małżonków (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 8 maja 2003 r., II CKN 78/01, Legalis nr 61220, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 stycznia 2000 r., II CKN 1070/98, Prok. i Pr. 2000, Nr 4, poz. 30, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 1997 r., III CKN 51/97, OSN 1997, Nr 12, poz. 194.)

Należy pamiętać, że podstawą wydania przez sąd orzeczenia o zniesieniu wspólności majątkowej małżeńskiej z datą wsteczną, są nie tylko okoliczności natury majątkowej, jak np. trwonienie przez jednego z małżonków zarobków stanowiących ich wspólny dorobek, powodowanie uszczerbku w majątku wspólnym itp., ale również

takie okoliczności, które stwarzają sytuację, w której wykonywanie zarządu przez każdego z małżonków ich wspólnym majątkiem jest niemożliwe lub znacznie utrudnione (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 listopada 1972 r., III CRN 250/72, OSN 1973, Nr 6, poz. 113).

Kolejnym ważnym powodem uzasadniającym ustanowienie rozdzielności majątkowej małżeńskiej na żądanie jednego z małżonków jest sytuacja, gdy drugi z nich wskutek zaniedbywania obowiązków względem rodziny lub ulegania nałogom nie przyczynia się do powstania majątku wspólnego albo majątek ten marnotrawi.

Pozew o ustanowienie przez sąd rozdzielności majątkowej należy wnieść do sądu rejonowego. Właściwym miejscowo sadem rejonowym jest sąd, w którego okręgu małżonkowie mieli ostatnie wspólne miejsce zamieszkania, jeżeli choć jedno z nich w okręgu tym jeszcze stale przebywa. Jeśli nie można na tej podstawie określić właściwego sądu rejonowego, to pozew należy skierować do sądu miejsca zamieszkania strony pozwanej. Gdy jednakże w dalszym ciągu nie uda się określić właściwego sądu, to w ostateczności pozew należy wnieść do sądu miejsca zamieszkania powoda.

Opłata od pozwu wynosi 200 złotych.

W pozwie należy wskazać ważne powody, na których podstawie żąda się ustanowienia rozdzielności majątkowej.

Jaka jest właściwość sądu i kto może wnieść taki pozew?

Pozew może wnieść każdy z małżonków. Strona Powodowa jest zobowiązana wskazać swoje dane, które w sposób jednoznaczny pozwolą sądowi ją zidentyfikować, tj. należy podać imię i nazwisko, adres zamieszkania oraz numer PESEL.

W piśmie należy wskazać także dane pozwanego – imię i nazwisko oraz adres zamieszkania. Numer PESEL może zostać również wskazany, jednakże nie ma takiego wymogu.

Uprawnionym do wniesienia pozwu jest wierzyciel jednego z małżonków, jeżeli uprawdopodobni, że zaspokojenie wierzytelności stwierdzonej tytułem

PYTANIE 2: Jakie roszczenia przysługują matce dziecka pozamałżeńskiego przeciwko ojcu dziecka, który nie jest jej mężem ?

wykonawczym wymaga dokonania podziału majątku wspólnego małżonków. Powództwo na rzecz jednego z małżonków może wytoczyć również prokurator.

Matka dziecka pozamałżeńskiego może dochodzić roszczeń przewidzianych w art. 141 k.r.o. dopiero od chwili ustalenia ojcostwa mężczyzny niebędącego jej mężem, tj. od chwili sądowego ustalenia ojcostwa lub od chwili uznania przez niego dziecka, chyba że roszczeń tych dochodzi jednocześnie wraz z dochodzeniem ustalenia ojcostwa. I mogą to być roszczenia:

1. **obejmujące pokrycie wydatków matki, związanych z ciążą i porodem** (art. 141 § 1 zd. 1 cz. 1 k.r.o.). Należy wziąć pod uwagę jedynie efektywnie poniesione wydatki, związane rzeczywiście z ciążą i porodem. Wyrażenie zawarte w art. 141 § 1 zd. 1 k.r.o. „wydatki związane z ciążą i porodem” należy rozumieć, na podstawie odpowiedniego zastosowania art. 361 § 1 k.c, jako wydatki, będące normalnym następstwem ciąży i porodu

Według orzeczenia Sądu Najwyższego z 8 października 1953r. (I C 1261/53, niepubl.) za wydatki związane z ciążą i porodem należy uważać „wszystkie wydatki, które stały się potrzebne wskutek ciąży lub porodu, których by matka dziecka nie miała, gdyby nie była w ciąży albo gdyby nie rodziła”. Za taki wydatek związany z urodzeniem dziecka tradycyjnie uważa się nabycie wózka i wyprawki dla noworodka, a nadto odnowienie pokoju. Do wydatków związanych z porodem zalicza się koszty opieki medycznej nad matką i dzieckiem w trakcie porodu, a nadto koszty zwyczajnego wyposażenia noworodka, niezbędnego mu w początkowym okresie jego życia. (tzw. wyprawki). W praktyce pojęcie wyprawki rozumie się szeroko. Obejmuje ono w szczególności: wózek, łóżeczko lub kołyskę, przewijak, wanienkę, fotelik do samochodu, koszty chrztu (becik), odzieży i pościeli niemowlęcej oraz przedmiotów niezbędnych noworodkowi, takich jak: butelka, smoczek, pieluszki, termometr itp. (wyrok SO w Koninie z 21 marca 2014r., I Ca 77/14).

Wysokość kosztów utrzymania uprawnionej w okresie porodu zależy od możliwości zarobkowych i majątkowych – możliwości majątkowe zobowiązanego określają zarobki i dochody jakie uzyskiwałyby przy pełnym wykorzystaniu sił fizycznych i zdolności umysłowych. Zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego nie należy bowiem kojarzyć z wysokością faktycznych zarobków bądź też czystego dochodu z majątku. W ocenie zarobkowych i majątkowych możliwości zobowiązanego mieszczą się także te niewykorzystane, jeżeli tylko są realne.

Jak wskazuje się w orzecznictwie, **przepis nie pozwala na wyznaczenie zakresu obowiązku alimentacyjnego wyłącznie na podstawie kwoty aktualnie osiągniętych zarobków, lecz nakazuje czynić to, uwzględniając możliwości zarobkowe dłużnika, czyli kwoty, jakie zarabiałby, gdyby owe możliwości wykorzystywał w pełni.** Istotne jest bowiem, że przy ocenie, czy dana osoba może zostać obciążona obowiązkiem alimentacyjnym, bierze się pod uwagę nie tyle jej aktualną sytuację majątkową i zarobkową, lecz właśnie to, jakie ma ona w tej mierze możliwości (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z dnia 9 stycznia 1959 r., III CR 212/58, OSN z 1960 r., nr 2, poz. 48). **Są one determinowane wiekiem zobowiązanego, jego stanem zdrowia, przygotowaniem zawodowym, wykształceniem, ale także możliwością zdobycia pracy w regionie, w którym mieszka, i wieloma innymi czynnikami.**

Możliwości zarobkowe zobowiązanego nie mogą być zawsze utożsamiane z faktycznie osiąganymi zarobkami. W przypadkach uzasadnionych obejmują one także wysokość zarobków, które zobowiązany jest w stanie uzyskać, lecz nie osiąga ich z przyczyn niezasługujących na usprawiedliwienie. Chodzi tu o przypadki, w których osoba zobowiązana nie wykonuje wyuczonego i dobrze wynagradzanego zawodu, pracuje w niepełnym wymiarze godzin bądź też pracuje dorywczo (por. uchwałę Pełnego Składu Izby Cywilnej i Administracyjnej Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 1987 r., III CZP 91/86, OSNP 1988, nr 4, poz. 42).

2. **obejmujące koszty trzymiesięcznego utrzymania matki w okresie porodu** (art. 141 § 1 zd. 1 k.r.o.). Mają one wyraźnie charakter alimentacyjny, służą matce dziecka pozamałżeńskiego tylko wtedy, gdy znajduje się w niedostatku (art. 133 § 2 k.r.o.). Z ważnych powodów matka może żądać rozciągnięcia tego obowiązku alimentacyjnego na czas dłuższy, niż trzy miesiące (art. 141 § 1 zd. 2 k.r.o.). Ważne powody, które usprawiedliwiają powyższe żądanie matki mogą dotyczyć tak jej samej, jak dziecka, np. przewlekła choroba dziecka uniemożliwia jego umieszczenie w żłobku co pociąga za sobą niemożność podjęcia przez matkę pracy zarobkowej (urlop wychowawczy).
3. **obejmujące pokrycie innych koniecznych wydatków albo szczególnych strat, poniesionych przez matkę dziecka pozamałżeńskiego wskutek ciąży lub porodu** (art. 141 § 1 zd. 3 k.r.o.), chodzić tu może o wydatki, które wiążą się z ciążą lub porodem pośrednio np.: koszt leków które matka musiała zażywać w trakcie porodu w związku z komplikacjami okołoporodowymi, koszty dodatkowego odżywiania).

Czy roszczenia te się przedawniają i jaki sąd jest właściwy do rozpoznania sprawy?

Roszczenia matki przewidziane w art. 141 § 1 k.r.o., przedawniają się z upływem trzech lat od dnia porodu. Pozew, który musi odpowiadać ogólnym warunkom pisma procesowego należy złożyć w sądzie rejonowym w zasadzie w okręgu którego pozwany ma miejsce zamieszkania, bądź właściwym miejscowo dla uprawnionego (art. 32 kpc.).

